

ISSN 2367-7031 / www.piron.culturecenter-su.org

БРОЙ # 14 / 2017 / КОНТЕКСТ И КОНТЕКСТУАЛИЗАЦИИ

URL: http://piron.culturecenter-su.org/wp-content/uploads/2017/06/Jacques-Derrida_Limited-Inc.pdf

Limited Inc. a b c...

Жак Дерида

Превод от френски език: **Жана Дамянова**

*Sec*¹ е труден текст, необходимо ли е да го припомням? По-нататък ще опитам да посоча някои (типични) причини, които във функционирането и в структурата му го правят странен за корпуса от предпочитания и подбор в анализите на теоретиците на *speech acts* и за типовете актове, които могат да се идентифицират с категориите или с категориалните опозиции, които набавят. За момента, в мястото на дискусиата, в което сме, трудността не се дължи само на премигващия квази-концепт за „остатъчност“ [*restance*]. Квази- и премигващ не заради концептуалната слабост или теоретичната плахост на някакъв философски дискурс, но защото итерабилността, с която е свързан и за която трябва добре да си дадем сметка, може да осигури само такъв „концепт“ (идентичност „и“ различие, повторение-промяна, повторение „като“ оразличаващо отлагане [*différance*] и т.н.). Трудността също се дължи на така наречената графема изобщо, както и на стратегическите причини, които мотивираха избора на тази дума, за да обозначи „нешо“, едно X, което не е по-свързано с писмеността в традиционен смисъл, отколкото с речта или с някакъв друг тип маркер. Но цялото изследване обяснява тази стратегия, за която Сарл [Sar^l] не пожела да държи и най-малка сметка. *Sec* дори превръща тази стратегия в експлицитен обект на първите и последните си страници. В такъв случай препращам към нея. Като не отдава никакво внимание на това стратегическо движение, Сарл постоянно се затваря в традиционния концепт за *written language*, въпреки че той трябва да бъде поставен под въпрос и да бъде трансформиран. Нарича го *genuinely graphematic* (автентично графематичен). Например той пише: *The principle according to which we can wean a written text from its origin is simply that the text has a permanence that enables it to survive the death of its author, receiver, and context of production. This principle is genuinely 'graphematic'.* (р.

¹ *Sec* е акроним на заглавието на публикуваната в същия брой на сп. *Пирон* статия на Жак Дерида „Signature Événement Context“. В предходните части на книгата абривиатурата е включена в редица иронични игри, за да се умножат нарочно вероятните смислови ефекти: като произволна заемка от предпоследната страница на същия текст („Да приклучим това твърде сухо [*sec*] изложение“); със семантиката на краткото времетраене (идиомът *aussi sec*, който се среща на места в текста, означава *незабавно, веднага, тутакси*); във възможния му превод на английски като *dry*; при парадокса за симулативността на подписите; като изтъкване на предизвикателствата на несериозното и т.н. – Б. пр.

² Sar^l е абривиатура на Société à responsabilité limitée (Дружество с ограничена отговорност), която от една страна препраща към заглавието на книгата *Limited Inc.*, а от друга страна е частичен омофон на фамилието име на Сърл (Searle). Ироничният жест е мотивиран от допускането на Дерида, че Джон Р. Сърл си позволява да налага контрол върху коментарите на изследователските трудове на Джон Остин, да ги определя като легитимни или нелегитимни, обосновани или необосновани и така сякаш се самообявява за носител на юридическите и търговските им права. – Б. пр.

200-201). [„Принципът, според който можем да откъснем един писмен текст от произхода му, е просто това, че текстът има перманентност, която прави възможно да надживее смъртта на автора си, получателя и контекста, в който е произведен. Този принцип е автентично „графематичен“³ От гледна точка на логиката или на стратегията на *Sec* тази графематика (която аз не бих разглеждал повече като *genuine*, без да се стремя да придам автентичност на каквото и да било) е само една много определена, специфична, производна форма на общата итерабилност и графематичност. Следователно, когато по-нататък Сарл пише: *But again this possibility of separating the sign from the signified is a feature of any system of representation whatever; and there is nothing especially graphematic about it at all. It is furthermore quite independent of those special features of the 'classical concept' of writing which are supposed to form the basis of the argument.* [„Но отново, тази възможност за разделяне на знак от означаемо е черта на всяка система за репрезентация изобщо; и в нея няма нищо специално графематично. Нещо повече, тя е съвсем независима от онези характерни черти на „класическото понятие“ за писменост, които следва да оформят основата на аргумента.“], съм съгласен и то изпреварващо (това е аргумент, развит в *Sec*), ако под *especially graphematic* той разбира, както го прави, това, което по-горе нарича *genuinely graphematic*: обичайния и традиционен, класически концепт, чието преработване *Sec* предлага, като премахва от него някои предикати, които могат да се разпрострат върху всеки маркер. За всеки случай уточнявам, че този „класически“ концепт несъмнено оформя „основата“ на аргумента на Сарл, но той е по-скоро *мишената* на *Sec*. Впрочем тази мишена не е обект наред с другите. Структурата на полето, в което тук ние се движим, изисква сложна и находчива стратегия: например да се използва мишената срещу самата нея, да се открива понякога самата „основа“ на операцията, насочена срещу нея; и дори, „в нея“ да се открива скритият запас на съвсем другото [*autre*].

q

В същата глава Сарл достига тогава до проблема за интенцията и интенционалността. Това, което той още веднъж нарича *the most important issue (I have left the most important issue in this section until last.* [„Оставих най-важния проблем в тази секция за края.“]). Както всъщност се случва в края на частта, уви, има много рискове да бъдат видени предпоставките на четенето с всички обърквания, които току-

³ Всички цитати от текста на Сарл са по превода на Дарин Тенев. – Б. пр.

що признахме, да се прегради достъпът до това, което в *Sec* засяга интенцията и интенционалността. И Сарл продължава фактически да се придържа към традиционната опозиция между реч и писменост. По-важно е, че той продължава (убедено) да вярва, че *Sec* също се придържа към нея. И с най-спокойната лекота той заключава, че интенционалността *plays exactly the same role in written as in spoken language* [„играе точно същата роля при писмената, както и при устната комуникация“].

Това отново се прилага в дискурса *na-Sec*. Разбира се, аз съм съгласен да се каже, че тази роля е „същата“: точно това казваше *Sec* и което Сарл преповтаря непрестанно и то в преобръщащата форма на възражението!

Но каква е тази „роля“? Многократно, преминавайки между другото твърде лесно от интенцията към интенционалността (но да оставим това), Сарл приписва на *Sec* следното твърдение: интенционалността чисто и просто „отсъства“ от писмеността: писмеността е чисто и просто откъсната, отделена като следствие на радикално прекъсване (*some break, radical break*). След като така е превел и опростил *Sec*, Сарл не среща голяма трудност да оспори, че интенционалността не „отсъства от писмената комуникация“. Например винаги като *quite plain: It seems to me quite plain that the argument that the author and intended receiver may be dead and the context unknown or forgotten does not in the least show that intentionality is absent from written communication; on the contrary, intentionality plays exactly the same role in written as in spoken communication.* [„Струва ми се съвсем ясно, че аргументът, че авторът и получателят могат да са мъртви, а контекстът – непознат или забравен, по никакъв начин не показва, че интенционалността отсъства от писмената комуникация; напротив, интенционалността играе точно същата роля при писмената, както и при устната комуникация“]. Добре познавам този аргумент. Той е като целия субстрат на този дискурс от феноменологичен тип (вж. „Произходът на геометрията“ на Хусерл⁴, например). Никога не съм му се противопоставял фронтално; и *Sec* също не го прави. Без да се връщам към това, което *Sec* казва за стойността на комуникацията (Сарл казва *in written as in spoken communication*), най-напред трябва да припомня, че в *никой* момент *Sec* не се позовава на *отсъствието*, на простото отсъствие на интенционалност. Нито на простото или радикално скъсване с интенционалността. Не интенцията или интенционалността са поставени под въпрос, а техният *telos*, това,

⁴ Edmund Husserl. *L'origine de la géométrie*, Paris : PUF, 1962 - въведение и превод Жак Дерида. – Б. пр.

което ориентира и организира движението, възможността за осъществяването им, за изпълването им, за *актуалната* им и *присъстваща* пълнота, самоприсъстваща и самоидентична. Затова всеки малко по-бдителен читател би го забелязал – думите „актуален“ и „присъстващ“ в *Sec* носят цялата тежест на аргументацията, всеки път, когато тя се радикализира. Сарл би могъл да отбележи постоянната настойчивост, с която тези думи съпътстват думата „интенция“. Това можеше да се прочете например, без да е необходимо да се подчертават някои думи, както правя сега (като за придружител при слушане на лекция): „За да бъде написаното нещо писмено, то трябва да продължи „да действа“ и да бъде четливо дори когато този, когото наричат автор на написаното, не отговаря повече за това, което е написал, за това, което изглежда е подписал, било защото е временно отсъстващ, било защото е мъртъв или защото *поначало той не поддържа абсолютно актуалната си присъстваща интенция или вниманието си, пълнотата на това, което той иска-да-каже*, на това, което изглежда е било написано „от негово име“. Това, което тук има стойността на закон, на ейдетичен закон, не са показателните или променливи примери (реално или фактическо, случайно или окончателно отсъствие – смъртта например), но по-скоро и още веднъж това, което е определено *изобщо* и което, между другото, е само следствие на итерабилността: интенцията или насоченото внимание към итерабилното и определеното от нея за итерабилно напразно ще се стреми към актуалната пълнота – тя структурно не може да бъде достигната: тя по никакъв начин не може да е пълна, актуална, тотално самоприсъстваща в своя обект. Тя е изпреварващо разделена от своята итерабилност и отнесена към другия, предварително е *отклонена* от себе си. Това отклонение е самата ѝ възможност. Друг начин да се каже, че ако това отклонение е възможността ѝ, то не чака, не я сполетява като инцидент тук или там. Интенцията е *a priori* (тутакси) оразличаващо-отлагаща [*différente*].

Това Сарл би могъл да прочете, без да е необходимо да подчертава определени думи, както ще трябва да направя още веднъж. Той ще отбележи думите *определена*, *актуална* и *присъстваща*, които са според мен *the most important*: „Защо тази идентичност парадоксално е разделянето или скъсването със себе си, което ще превърне звуковия знак в графема? Тъй като тази единица на означаващата форма се конституира единствено чрез итерабилността си и чрез възможността да бъде повторена в отсъствието не само на своя „референт“, което се подразбира от само себе си, но и в отсъствието на *определено* означаемо или на *актуалната* интенция за означаване, както и на всяка *присъстваща* в момента комуникативна интенция“ (с.

378). Непосредствено след това следва вече коментираната фраза за „не-присъстващата *остатъчност* [*restance*] на диференциация маркер“...

(Покрай другото, както току-що видяхме, оразличаващото отлагане [*différance*] отблъсва от себе си това, което „изглежда е писано *от негово име*“. Това е самото собствено име, което самото то незабавно се оказва отблъснато. Така то може да се трансформира внезапно и да се измени в една повече или по-малко анонимна множественост. Това се случва със „субекта“ в сцената на писмеността. Това, че печатът на Сърл ще стане, внезапно и без да ме чака, печата на Сърл, *Sarl's seal*, не е инцидент. Малко прилича на многобройните акционери и управители в едно дружество с ограничена отговорност или в една *limited, incorporated* система; или на тази граница, която трябва да отдели акционерите от управителите. Подписващият на това място не прави изключение.)

Трябва веднъж завинаги да се уточни, отнася се до анализ, държащ сметка за *структурните възможности*. Тогава е възможно X да функционира в тези условия (например един маркер, когато интенцията не е присъстваща напълно и актуално), възможността за някакво не-присъствие или за някаква не-актуалност принадлежи на разглежданата структура на функциониране, и то *по необходимост*. Но искам да бъда още по-точен върху този пункт, който сякаш много е смутил Сърл в четенето му. Възможността, за която току-що говорих, трябва да се разбира в два смисъла, които заедно подсилват аргумента на *Sec*. Най-напред има възможност като тази, която на френски се нарича *евентуалност* (по-нататък ще се върна към тази дума и към превода ѝ): може да стане, може да се случи един маркер да функционира без актуална, пълна и присъстваща интенция, която *в такава степен* трябва да се нарече *предполагаема*. Тази (евентуална) възможност ще се представи само веднъж в света и трябва също да се отчете и анализира това, което в структурното функциониране на маркера прави възможно такова събитие. Ще трябва, дори само в този единствен случай, пълната, актуална и присъстваща интенция да не е неотложна. Възможността за *някакво* (дори относително) отсъствие трябва да бъде приета и да се извлекат последствията ѝ. Дотук за възможността като евентуалност. Може още да се каже: това *всъщност* не се случва *винаги така*. Но точно тук трябва да се премине от възможността като необходимост (виж по-горе), да се признае една комуникация или едно нередуцируемо паразитиране между двете възможности и да се каже: „това винаги се случва, по необходимост, и в една или друга степен, така“, заради итерабилността, която във всички случаи оформя структурата на маркера, разделя и отблъсва винаги интенцията, затруднява пълното ѝ

самоприсъствие в актуалната ѝ цел или в някакво искане-да-каже. Това, което прави възможна (евентуалната) възможност, е това, което я кара да се случи дори преди да се е случила като събитие в обичайния смисъл или това, което попречва на всяко пълноценно (в обичайния смисъл) събитие да се случи чисто и просто напълно. По-горе напомних, че във всичко това става дума за една друга графика на събитието изобщо. Това, което тук е подложено на въпрос, е стойността на събитието, която поддържа цялата теория на *speech acts*.

Това, което е валидно от страна на винаги оразличаващата, отлагаща и без пълнота интенция, е валидно също, съотносително, от страна на визириания по този начин обект (означаемо или референт). Но, повтарям, тази граница („без“ пълнота) е също условието за (позитивна) възможност на това, което по този начин се оказва ограничено.

Затова, ако съм по-скоро съгласен с това изказване на Карл: ... *there is no getting away from intentionality, because a meaningful sentence is just a standing possibility of the corresponding (intentional) speech act* (с.. 202), [„тогава няма измъкване от интенционалността, защото *смисленото изречение е само висяща възможност за съответстващ (интенционален) речеви акт*“], акцентирайки изкуствено върху *full*, бих добавил, че по причините, които току-що споменах, не може да има напълно и актуално *meaningful* [смислени] *sentences* [изречения] и следователно (или защото) няма осъществен, напълно присъстващ, *активен* и *актуален corresponding (intentional) speech act* [съответстващ (интенционален) речеви акт]. И също стойността на *акта* (толкова често използвана и толкова малко анализирана в теорията на *speech acts*) която, както тази на събитието, трябва да бъде подчинена на систематични подлагания на въпроси. Както в цялата философска традиция, която я поддържа, тя включва тази стойност на присъствието, която предложих да бъде подложена на въпросите на оразличаващо-отлагащата [*différentielle*] итерабилност. Но тук не можем да разгърнем този анализ.

Това, което за момента се поставя под въпрос, чрез изпробвания в *Sec* (и другаде) анализ, едновременно като изхождам от Хусерл и срещу него, е именно пълнотата на интенционалния смисъл или на искането-да-каже, всички стойности на съзнанието, на присъствието и на изначалната интуиция, която направлява феноменологията. Но, като се казва, че графематичният маркер (изобщо) предполага възможността да функционира без пълно и актуално присъствие на интенционалния акт (това на съзнателния и напълно самоприсъстващ аз, в това, което казва и на

другия), *Sec* не е изтрил или просто отрекъл интенционалността, както твърди Сарл. Напротив, *Sec* настоява върху факта, че „категорията интенция няма да изчезне, тя ще заема мястото си...“ (с. 389). (Нека да кажем мимоходом, оразличаващо-отлагашата [*différentielle*] структура на интенционалността сама може да отчете диференциацията между „локутивните“, „илокутивните“ и „перлокутивните“ стойности на „същите“ маркери или изказвания.) С една по-активна, внимателна и присъстваща интенция, Сарл би могъл да забележи един пасаж като този, който сега трябва да цитирам заради яснотата на дебата. Цитат, чиято дължина ще ми бъде простена, още повече, че тя съдържа, по повод на итерацията и цитирането, едно предпазливо уточнение, което Сарл бе пропуснал и което ще ни е полезно след малко. В такъв случай, цитирам и мимоходом подчертавам:

Възможен ли е успехът на перформативното изказване, ако формулировката му не повтаря „кодирано“ или итерабилно изказване; казано по друг начин, ако формулата, която произнасям, за да открия заседание, да пусна кораб във водата или да обявя бракосъчетание, не подлежи на идентифициране като *съответстваща* на итерабилен модел, ако тя *по някакъв начин не се идентифицира като „цитат“?* [Подчертавам също и кавичките.] *Цитатността тук не е от същия тип*, както в театралната пиеса, във философското позоваване или при рецитирането на стихотворение. Както казва Остин, перформативите имат относителна специфичност, „относителна чистота“. Но тази относителна чистота не се изправя *срещу* цитатността или итерабилността, а срещу други видове итерация във вътрешността на една обща итерабилност, която извършва насилие над привидно строгата чистота на всяко дискурсивно събитие или на всеки *speech act*. Вместо противопоставянето на цитата или на итерацията срещу не-итерацията на събитието, по-добре е да се състави диференциална типология на форми на итерация, ако допуснем, че такъв проект е удържим и може да има за резултат една изчерпателна програма – въпрос, който тук ще спестя. *Категорията интенция няма да изчезне* в тази типология; *тя ще заема мястото си*, но от него тя няма да владее цялата сцена и цялата система на изказването. На това място преди всичко ще боравим с различни видове маркери или вериги от итерабилни маркери, а не с опозиция между цитатните изказвания, от една страна, а от друга – с обособени и оригинални изказвания-събития. Първото следствие ще бъде следното: щом имаме структурата на итерацията като даденост, интенцията, която оживява изказването, *никога няма изцяло да присъства в себе си и в съдържанието си*. Итерацията, която *a priori* структурира изказването, предизвиква същностно *разпукване* и пречупване. „Несериозното“, *oratio obliqua* няма вече да бъдат изключвани от „обикновения“ език, както Остин желаше. И ако настояваме, че обикновеният език или обикновените обстоятелства на езика изключват цитатността или общата итерабилност, това не означава ли, че въпросната „обикновеност“ – нещото или понятието приютяват една примамка, която е телеологичната примамка на съзнанието, чиято неразрушима необходимост, систематични следствия и мотивации предстои да бъдат анализирани? Преди всичко, същностното отсъствие на интенцията от актуалността на изказването, ако предпочитате – структурната безсъзнателност, забранява каквото и да било насищане на контекста. За да бъде изчерпателно определен контекстът, в смисъла на Остин, най-малкото би трябвало съзнателната интенция да е цялостно присъстваща и непосредствено прозрачна за себе си и за другите, тъй

като тя е детерминиращият фокус на контекста. Концептът или търсенето на „контекста“ изглежда страда от същата теоретическа и тенденциозна несигурност, която има същия метафизичен произход, както концепта „обикновен“: етическият и телеологичен дискурс на съзнанието. Прочитът на конотациите, този път, на текста на Остин, ще потвърди прочита на описанията; току-що посочих принципа им.

Différance [оразличаващото отлагане], необратимото отсъствие на интенцията или на подкрепата за перформативното изказване – най-„събитийното“ от всички възможни изказвания предвид на предикатите, които преди малко припомним, ми позволява да формулирам общата графематична структура на всяка „комуникация“. Сигурно не бих извел като следствие липсата на всякаква специфичност, отнасяща се до ефектите на съзнанието, до речевите ефекти (като противоположност на писмеността в традиционен смисъл), че няма никакъв ефект на перформативност, никакъв ефект на обикновен език, никакъв ефект на присъствие и на дискурсивно събитие (*speech act*). Просто тези ефекти не изключват това, което най-често им се противопоставя дума по дума; напротив, те го предполагат асиметрично, като общо пространство на възможността им. (*Sec*, с. 388-389)

Сред другите думи, подчертах *разпукване*. Както в ботаническия регистър, от който извлича метафоричната си стойност, тази дума отбелязва добре, че разделеното начало в растежа на едно растение е това, което позволява позитивно производството, възпроизводството, развитието. Разпукването (както итерабилността) ограничава точно това, което позволява, прави възможно това, чиято точност или чистота прави невъзможни. Тъкмо тук има нещо като закон на неразрешимата контаминация, която от дълго време ме интересува.

След дългия пасаж, който трябваше да цитирам, *Sec* се ангажира по необходимост с въпроса за подписите. Сарл го е изключил напълно, въпреки че той разгъва именно в прочита на Остин следствията на това, което бе казано току-що. Сарл не прави и най-малък намек за това. Аз го оставям извън дебата или поне няма да го третирам пряко, като ще се задоволя да препратя читателя към него. Той ще констатира безмерността на изключването: главата върху подписите засяга така наречения „източник“ на устните или писмени изказвания, постоянно и незаменимо прибъгване за всяка теория на *speech acts*.

г

Да проследим по-отблизо този *Reply*. Винаги зает с *the most important issue in this section*, Сарл претендира да противопоставя на *Sec* това, което все пак той можеше да прочете там по протежение на страниците, а именно, че *intentionality plays the same role in written as in spoken communication* [„интенционалността играе точно същата роля при писмената, както и при устната комуникация“]. И той продължава: *What differs in*

the two cases is not the intentions of the speaker but the role of the context of the utterance in the success of the communication [„Различното при двата случая не са интенциите на говорителя, а ролята на контекста на изказването в процеса на комуникацията“] (с. 201).

Тук, две бележки. 1. След като ролята на контекста тук е детерминираща и хоризонтът на „тоталния контекст“ (Остин) е неизбежен за анализа, контекстуалната разлика може да бъде фундаментална и не може да бъде отстранена, дори и временно, за да се анализира интенцията. Да се каже, че една разлика се удължа *само* от контекста, не е ли изненадващо предложение, дори и от гледна точка на теорията на *speech acts*? 2. Интенцията, самата тя маркирана от контекста, не е чужда на оформянето на „тоталния“ контекст. Даже според Остин, тя е същностният елемент. И въпреки това Сарл си позволява да изключи временно разглеждането на контекста. Макар да е временно или методологическо и необходимо за яснотата на изложението, едно такова изключване ми се струва невъзможно и нелегитимно. Да се настоява контекстът да бъде третиран като нещо, от което може да се абстрахираме, за да бъде по-фин анализът, означава да се подхване описание, на което липсва самото съдържание и обектът, който то твърди, че изолира: контекстът вътрешно ги детерминира. Самият метод и реторическата яснота би трябвало да разубедят от такава абстракция. Контекстът е винаги вече *вътре* в мястото, а не само *около* него.

Но да проследим Сарл. На *първо време*, той твърди, че оставя настрана въпроса за контекста.

1. *Първа фаза*: хипотезата за интенцията (или за текста) без оглед на контекста. За да се поддържа тази хипотеза на дидактически пример, Сарл предлага една богата и великолепна фикция. Бих искал, когато имам време, да ѝ посветя един или много трудове. Но като прекъсна тук тези фантазмени бленувания, към които бе започнало да ме води това признание, трябва да се задоволя да дискутирам логическия ѝ скелет и демонстративната ѝ функция. Ето: *...ask yourself what happens when you read the text of a dead author. Suppose you read the sentence, "On the twentieth of September 1793 I set out on a journey from London to Oxford." Now how do you understand this sentence?* [„...Предположете, че четете изречението „На двадесети септември 1793 г. отпътувах от Лондон за Оксфорд.“ Как разбирате това изречение?“]

Поставяйки този въпрос, Сарл вярва, че трябва, и може, да разграничи строго две възможности.

Първа възможност: the author said what he meant and you understand what he said [„авторът е казал, каквото е имал предвид, и вие сте разбрали какво е казал“]. Да поднесеш такава възможност, дори и в качеството ѝ на хипотеза, означава да поднесеш камара проблематични предпоставки. Но за момента това не е важно, по-късно ще се върнем към това. Сарл какво очаква да измъкне от тази възможност? Както винаги е по-добре да се цитира, но ще си позволя да подчертавам: ***To the extent that the author said what he meant and you understand what he said you will know that the author intended to make a statement to the effect that on the twentieth of September 1793, he set out on a journey from London to Oxford, and the fact that the author is dead and all his intentions died with him is irrelevant to this feature of your understanding of his surviving written utterances.*** [„Доколкото авторът е казал, каквото е имал предвид, и вие сте разбрали какво е казал, ще знаете, че авторът е възнамерявал да направи твърдение, че на двадесети септември 1793 г. е отпътувал от Лондон за Оксфорд, и фактът, че авторът е мъртъв и всичките му интенции са умрели с него, е нерелевантен по отношение на тази черта на вашето разбиране на надживелите го негови писмени изказвания.“]

Последният аргумент, който току-що подчертах, не би могъл да се противопостави на *Sec*. Той се извежда от *Sec*: от първата му част, която настоява много върху факта, че „смъртта“ и изобщо не-присъствието на живата, актуална, определена интенция не пречи на маркера да функционира; и че *възможността* за тази „смърт“ (и на всичко, което се посочва под тази дума, в частност хипотезата, която Сарл формулира) е вписано във функционалната структура на маркера. Този аргумент дори е един от незаменимите лостове на демонстрацията на *Sec*. Той е неотделим от итерабилността, към която ще се връщам непрекъснато, както и към минималния консенсус на тази дискуссия. Казах: „функционирането на маркера“, а не *understanding* на *written utterance*. В отсъствието на предполагаемия автор, това функциониране, което удържа итерабилността, работи *a fortiori* в хипотезата, в която разбирам *напълно* това, което авторът е искал да каже, ако е казал това, което е искал да каже. Но то работи също и без това и не предполага в себе си, че ще разбере *напълно* това, което е казал, написал, искал да каже или напише, нито дори, че той е искал да каже или да напише *напълно* това, което е оставено за четене, нито най-вече, че има равнозначност между това, което е искал съзнателно, това, което е направил, и това, което аз правя, „четейки“. Сарл ще каже: за момента тази равнозначност е нашата хипотеза (*to the extent...* и т.н.). Сигурно. Но тази идеална хипотеза ми се струва неприемлива. Не толкова заради някакъв фактически инцидент, който винаги може

(Сарл го признава по-нататък) да „изопачи“, зарази, да паразитира върху тази идеална и по някакъв начин, юридическа ситуация. Но тъй като самата структура на маркера (например минимумът на задължителната итерабилност) забранява хипотезата на идеализацията, а именно равнозначността на *meaning* на самия него, на *saying* на самото него, на *understanding* на писмена или устна *sentence*, на един маркер изобщо. Още веднъж, итерабилността позволява идеализацията – една повторема, независима идентичност на фактическите събития в тяхната множественост, – но тя ограничава идеализацията, която позволява, тя я *подема*. Да наречем нещата по-просто и по-конкретно: в самия момент (да предположим, че този момент е пълен, самоидентичен и идентифицируем, защото проблемът на идеализацията и на итерабилността се поставя първо тук, в структурата на темпорализацията), когато някой ще иска да каже, да напише „*On the twentieth...*“ и т.н., това, което ще осигури отвъд този момент функционирането на маркера (психически, устен, графичен, няма значение), а именно възможността да бъде повторен още веднъж, то самото *подема*, разделя, присвоява „идеалната“ пълнота на самоприсъствието на интенцията, на искането-да-каже и *a fortiori* на равнозначността между *meaning* и *saying*. Итерабилността променя, тя паразитира и заразява това, което идентифицира и позволява да се отбележи; тя прави така, че (вече, винаги, също) да иска да бъде казано нещо друго, от това, което иска да каже и би трябвало да каже, да разбира друго нещо от ..., и т.н. В класически термини, инцидентът никога не е инцидент. И *mis* на *misunderstandings*, за които тук се поддържаме или взаимно се обвиняваме, трябва да намери условие за същностната си възможност в структурата на маркерите; на забележимите маркери или, ако Сарл предпочита, да открие обекта на *oral or written utterances*. Ограничавайки точно това, което позволява, престъпвайки кода или закона, които установява, графиката на итерабилността вписва нередуцируемо изменението в повторението (или в идентифицирането): *a priori*, винаги вече, без чакане, *at once*, незабавно [*aussi sec*]: „Тази итерабилност (*iter*, повторно, произхожда от *itara*, *друг* на санскрит и всичко, което следва, може да бъде прочетено като разработване на логиката, свързваща повторението с другостта) структурира самата маркираност на писмеността, без оглед на конкретния тип...“ (*Sec*, с. 375; с. 27). Тази етимология, разбира се, няма никаква доказателствена стойност, и ако тя беше погрешна, смисловото изместване би потвърдило закона, който тук посочвам: времето и мястото на *другия път* (*the other time*) вече обработват и променят отначало и първия път, *at once*, незабавно [*aussi sec*].

Такива са *прегрешенията*, които ме интересуват: другият път в първия път отначало, *at once*.

Това е валидно за всеки маркер и в частност, тъй като Сарл се интересува само от този тип маркери, за всеки *speech act*, каквито и да са простотата му или сложността му. Това, което следва от редуванията, *прегрешенията* или мигновените действия, е един странен закон, според който колкото по-просто, привидно бедно и еднозначно е изказването, толкова повече разбирането на *meaningfulness* е отдалечено, толкова по-голяма е контекстуалната неопределеност. Но дори структурата на изказването да стане по-сложна, тенденцията остава същата.

Така примерът, даден от Сарл, изглежда прост: *On the twentieth...* Изглежда прост, ако оставим встрани, както трябва да постъпя тук, огромния проблем (подхванат от *Sec* в частта „Подписи“, пренебрегнат от *Reply*, но също и в други трудове), който се дължи на факта, че избраният пример е изказване в първо лице. Неизбежно ли е за демонстрацията? Сарл разглежда ли този признак като пертинентен? Или едно изказване в трето лице би било толкова (или толкова малко) показателно? Изборът на първото лице *би изглеждало*, че улеснява нещата в степента, в която би било обичайно изкушение да се мисли, че този, който казва *Аз* и говори за себе си, най-добре отговаря на идеализиращата хипотезата за *saying what he means*: вярва се, че интенцията на този, който говори, е по-близка, абсолютно присъстваща в това, което казва. Но нищо не е по-малко сигурно: добре е известно, че функционирането на *Аза* е също итерабилно, ако не заменимо, колкото всяка друга дума. И във всеки случай, това, което може да е особено във функционирането му, не е способно да гарантира някаква равнозначност между *saying and meaning*. Тъй като не мога да се ангажирам тук с тази проблематика, оставям встрани това, което в този пример се свързва с „азът, който казва аз“. Задоволявам се да отбележа: функционирането на маркера, някаква итерабилност, някаква четливост тук отвъд изчезването на предполагаемия автор, признаването на някакъв семантичен и синтактичен код, който действа в това изречение, нищо от това не конституира или не изисква пълното разбиране на *meaningfulness* на това изречение, с други думи – на пълната и изначална интенционалност на искането-да-каже, нещо повече от „забравих си чадъра“, изоставено като остров в неиздадените ръкописи на Ницше. Хиляди възможности ще останат завинаги открити, докато се разбере нещо от това изречение, което има смисъл (цитат? начало на роман? поговорка? секретарски архиви за някой друг? упражнение за учене на език? разказ за съновидение? алиби? таен код – съзнателен или не? пример на лингвист или на теоретик на *speech acts*,

оставящ въображението си да пътува на къси разстояния и т.н.?), толкова възможности, които Карл подрежда несъмнено сред изключенията от *възможност 1* „изопачения“: итерабилността (по принцип) забранява *a priori* при цялата строгост и чистота да се достигне до идеалната пълнота на това, което тези изключения твърдят, че изолират. Тези хипотетични изключения не могат да бъдат оформени. Те са нелегитимни и невъзможни, доколкото предполагат самоидентичността на изолираното, което итерабилността, с други думи един конститутивен елемент на хипотезата, незабавно [*aussi sec*] разделя. Това е валидно *a fortiori* в случая на по-сложни изказвания, от това, предложено в *Reply*.

Тъй като *възможност 1* е изтъкната от Карл само като следствие от това, което той нарича „стратегия“, и като стратегически жест ще се възпроизведе след малко, запазвам за по-късно общата дискусия, тази, която засяга закона или правилото на тази стратегия, както и проблема за стратегията изобщо.

Отново в обхвата на *възможност 1* (*the author said what he meant and you understand what he said*), Карл приема друго предположение. Като отстъпление.

Цитирам:

But suppose you decide to make a radical break—as one always can—with the strategy of understanding the sentence as an utterance of a man who once lived and had intentions like yourself and just think of it as a sentence of English, weaned from all production or origin, putative or otherwise. Even then there is no getting away from intentionality, *because a meaningful sentence is just a standing possibility of the corresponding (intentional) speech act*. To understand it, it is necessary to know that anyone who said it and meant it would be performing that speech act determined by the rules of the languages that give the sentence its meaning in the first place. (c. 201–2)⁵

Принципът на отговора ми на тази под-хипотеза сега трябва да е ясен и предвидим. За да се ограничат, доколкото е възможно, неразбиранията, ще се придържам към тези три пункта.

а. Нека винаги да е възможно (*as one always can*) скъсването (*the strategy of understanding the sentence as an utterance of a man who once...*) и въпреки всичко маркерът да не престане да функционира, така че да остане един минимум четливост

⁵ „Ала представете си, че решите радикално да скъсате – както винаги сме способни – със стратегията да разбирате изречението като изказване на човек, който навремето е живял и е имал намерения като вас, и мислете за изречението само като за изречение на английски, откъснато от всяко производство и произход, предполагаеми или други. Дори и тогава няма измъкване от интенционалността, защото *смисленото изречение е само висяща възможност за равнозначен (интенционален) речеви акт*. За да го разберете, е необходимо да знаете, че всеки, който го е казал и го е имал предвид, би изпълнявал този речеви акт, определен от правилата на езиците, които дават на изречението неговото значение на първо място.“

или интелигибилност. Точно тук е отправната точка в аргументацията на *Sec* и би било подвеждащо да му се възразява за това. Но също така трябва, както е направено в *Sec*, да се извлекат последствията от факта, че този *break* е *винаги възможен* донякъде, без да противоречи на функционирането на маркера. Това предполага, че в идеалния случай, разгледан стратегически, вече би имало някакъв игрови момент, някакво отклонение, някаква независимост по отношение на произхода, на произвеждането, на „живата“, „проста“, „актуална“, „детерминирана“ и т.н. интенция. Без което *break*-ът (с всичките му следствия, променливи и т.н.) не би бил възможен. И ако някакъв *break* е винаги възможен, това, с което той скъсва, трябва в структурата си да бъде маркирано по необходимост от тази възможност. Това е тезата на *Sec*.

б. Повтарям, че *никога Sec не води до заключението за възможността на break при тоталното, чисто и просто отсъствие във функционирането на остатъчния маркер, но само на една пълна интенционалност в действие, равнозначна на себе си и на съдържанието си. Не знак към какво и към кого може да се отправи възражението, което Sec може да поеме.*

в. Вече казах, еквивалентността между *to understand it* и схващането на *meaningfulness*, искам да кажа, ми изглежда проблематична и е минимумът на това, което в действителност е „необходимо да се знае“ заради едно такова разбиране. Това, което *Sec* цели, е също отклонението между минималното правене-на-смисъл [*faire-sens*] (съобразеност с кода, граматичност и т.н.) и съответстващото разбиране на интенцията на значението [*signification*]. Знам добре, че когато на английски се каже *meaningful*, може да се разбира този минимум на правене-на-смисъл. Цялата двусмисленост на тази дискусия може да се положи тук. Във всеки случай, отклонението е нередуцируемо: то е „вътрешно“ за самата интенция и е разцепено [*creusé*] от итерабилността.

Но двусмислието се утежнява от факта, че самата основа на консенсуса ни е заплашена. Какъв е този консенсус? Каква конвенционалност дотук би осигурила договора за минимално съгласие? Итерабилността: изглежда, Сарл и аз сме съгласни за итерабилността и системната връзка между итерабилността и кода, казано по друг начин, за връзката между итерабилността и някакъв вид конвенционалност. Накратко, конвенционалният консенсус засяга възможността на конвенционалността. Общият ни код, нашият минимален код бе съществуването на кода и ефектите от него. Но както казах току-що, тази основа, вярвам, е заплашена, крехка и ограничена. Защо?

Логиката и графиката на *Sec* непрекъснато поставят под въпрос сигурността на кода и концепта за код. Не бих могъл тук да поема по този път, за да не усложнявам допълнително една вече твърде бавна, свръх-детерминирана и свръх-кодирана отвсякъде дискусия. Просто отбелязвам, че този път е поет в *Sec* в първата от трите части, по-точно, изхождайки от следната фраза: „Може би, парадоксално следствие на позоваването на итерацията и кода, което използвам в момента, е разцепването в крайния анализ на авторитета на кода като завършена система от правила; със същия жест – радикалното разрушаване на всеки контекст като кодов протокол“ (с. 375–376; с. 28). И същият този път, пътят на итерабилността, която може да бъде това, което е само в *нечистотата* на своята самоидентичност (повторението променя и промяната идентифицира), е белязан от следващите предложения: „Отнесена към вътрешно семиотичния контекст, силата на разрива не е по-малка: заради неговата същностна итерабилност винаги е възможно една записана синтагма да бъде изтръгната извън реда, от който е взета или дадена, без да ѝ се отнема всяка възможност за функциониране освен конкретната „комуникативна“ възможност. Евентуално, могат да ѝ се признаят други възможности, като се впише или *присади* в други вериги. Никой контекст не може да се затвори в себе си. Нито някой код, който тук е едновременно възможността и невъзможността на писмеността – на своята същностна итерабилност (повторение/промяна)“ (с. 377; с. 30–31) и „...така (чрез итерабилността *или* цитатността, която тя позволява) той (всеки знак) може да бъде изтръгнат от всеки даден контекст, да поражда до безкрайност нови контексти абсолютно и ненаситно. Това не предполага, че маркерът има стойност извън контекста, а напротив, че съществуват само контексти без никакъв център на абсолютно закотвяне“ (с. 381; с. 36).

Все още сме в хипотезата на възможност 1. Все още е сигурно, че този „доста очевиден пункт“, този *rather obvious point*, не е бил разбран и тогава Сарл се насочва към причините за това неразбиране. Проницателността на неговата диагноза стига подалеч: до пречките, които биха затруднили разбирането на този *rather obvious point* и странно заслепяват *Sec* за очевидното.

Нека бъдем сериозни. Въпреки че опитам да покажа какво в този пункт бе същото с бели конци, за да бъде експлицитно взето предвид и анализирано, най-напред в *Sec*, бих искал да анализирам какви *биха могли* да бъдат пречките пред разбирането, ако е имало неразбиране. Обещах да бъда скрупулъозен и много сериозен в аргументацията. Тези пречки бяха два вида: *There are two obstacles to understanding this*

rather obvious point, one implicit in Derrida, the other explicit („Има две пречки пред разбирането на този доста очевиден пункт; при Дерида едната е имплицитна, а другата – експлицитна“).

Диагнозата не остава на повърхността: тя стига зад феномена, за да потърси причините, или по-скоро зад не-феномена, за да потърси пречките пред нормалния природен феномен, който вероятно би чакал зад слепотата пред причината му към имплицитната му причина, скрита зад експлицитната. Каква е имплицитната причина, която зад всичко, което е отзад, обяснява слепотата на *rather obvious*? Какво се изпречва пред погледа? Това е илюзия. И каква илюзия? Е, добре, илюзията, че има нещо отзад. Да видим. По-скоро да цитираме:

There are two obstacles to understanding this rather obvious point, one implicit in Derrida, the other explicit. The first is the illusion that somehow illocutionary intentions if they really existed or mattered would have to be something that *lay behind* the utterances, some inner pictures animating the visible signs. But of course in serious literal speech the sentences are precisely the realizations of the intentions: there need be no *gulf* at all between the illocutionary intention and its expression. The sentences are, so to speak, fungible intentions. Often, especially in writing, one forms one's intentions (or meanings) in the process of forming the sentences: there need not be two separate processes. (с. 202)⁶

Действително тази първа илюзия трябва да бъде непроницаемо „имплицитна“. Напразно търсих, не открих и най-малкия знак в *Sec*. Нито пък Сарл, и това може би обяснява защо не може да упомене никакъв знак, а неговият прочит прибягва до имплицитното, накратко до нещо, което този път се намира именно *behind the utterances*. Така демаскираната илюзия *зад* текста на *Sec*, а именно, че някой си, наречен Дерида, вярвал в *something that lay behind the utterances, some inner pictures animating the visible signs*, тази илюзия принадлежи, и оттам идва ужасяващата суровост на обвинението, на арсенала на психологията на езика (механицистка, асоциационистка, субстанциалистка, експресивистка, репрезентационистка, до-сосюрианска, до-феноменологична и т.н.), по-точно, на един докритически психологизъм, за който се пита чрез каква перверзна или барокова регресия *Sec* би могъл да черпи от него: повече от век той не се преподава и трудовете, които стоят „зад“ *Sec*, предполагат и открояват четливо критиката му. Но признавам, че този

⁶ [Първата е илюзията, че по някакъв начин илокутивните интенции, ако наистина са съществували или са имали значение, биха били свързани с нещо, което *лежи зад* изказванията, някакви вътрешни картини, одушевяващи видимите знаци. Но, разбира се, при сериозната буквална реч изреченията са точно осъществявания на интенции: изобщо няма нужда да има *пропаст* между илокутивната интенция и нейния израз. Изреченията са, така да се каже, заменими интенции. Често, особено при писането, човек формира интенциите си (или значенията) в процеса на формиране на изреченията: не е нужно да има два отделни процеса.]

аргумент не е достатъчен. Обратно, още от първите страници на *Sec* би трябвало да е достатъчна *експлицитната* критика на концептите за „репрезентация“, „комуникация“ и „изразяване“ (с. 371; с. 17–23). Всички тези концепти призовават към някаква отделима, вътрешна интенция, стояща „зад“ „изразяването“. Подозрителността към *знака* и дори към опозицията означаващо/означаемо, би трябвало да е достатъчна: четливата във всеки ред подозрителност се отнася за цялата система, удържаща тази опозиция и вследствие, наред с другото, за тази, която е скрита зад *the visible sign* (означаващото). Откъдето идва субституцията на „маркер“ със „знак“ и на интенционален ефект с интенция и т.н.

Въпреки това: да се поддържа срещу тази предполагаема „илюзия“, че *the sentences are precisely the realizations of the intentions* – ето това е език, който ми се струва, че произтича от този добър стар репрезентационистки (другаде Сарл говори през цялото време за „репрезентации“) и експресивистки (Сарл винаги обозначава езика като множество от „изрази“) психологизъм, който запазва непокътнати разграниченията между „интенция“ и „реализация“, „интенция“ и „изразяване“; запазва ги непокътнати като чисто концептуални (нереални) опозиции в идеалния случай, за който ще заговорим след миг (*in serious literal speech*), и където изказванията реализират интенциите (*are precisely the realizations of intentions, and as simply real oppositions in the other cases, or at least in almost all other cases*), запазват ги чисто и просто като реални опозиции в другите случаи, с други думи, най-малкото в почти всички случаи. Краткото импровизирано описание на процесите на писмеността ми изглежда, че произтича от същата (обезоръжаваща днес, трябва да го призная) психология: *Often* [?], *especially* [?] *in writing, one forms one's intentions (or meanings) in the process of forming the sentences...* Дори и да не беше опростенческа, емпиристка и неясна, тази дескриптивна психология, защото е психология, не може на нищо да ни научи за обекта, който ни интересува. Той не е същностно психологически. Дори Сарл да не го разглежда като психологически, дори Сарл да не прави психология от теорията на обектите, наречени *speech acts*, вътрешната област на психическия живот и илюзията, която той отхвърля, ще бъде тогава експлицитно неговата. Това няма да се случи за първи и последен път.

Не сме свършили с тази „първа“ „илюзия“ – „имплицитната“. Ще ми бъде ли простена тази бавност? Злоупотребявам с нетърпението на всички (и с моето в това число) само за да оставя колкото може по-малко неща – и най-вече илюзии – в

имплицитното. Аз „обещах“ това. Естествено, запазих за накрая, в изследването на това възражение, това, което конституира същностния му обхват – *serious literal speech*. Всичко започва, *of course*, с *But of course in serious literal speech the sentences are precisely the realizations of the intentions: there need be no gulf at all between the illocutionary intention and its expression*.

Да изпреварим малко дискусиата, която ще се разгърне по повод на втората Част на *Reply*, тази, която засяга Остин и така наречения „сериозен“ дискурс. Сарл току-що е противопоставил на *Sec* казуса на *serious literal speech*, където интенцията се оказва „реализирана“. *Sec* въпреки това предлага, знае се дори ако Сарл не прави и най-малък намек за това, *експлицитна* деконструктивна критика на опозициите „сериозно/несериозно“, „буквално/небуквално“ и на цялата система на свързани опозиции. Например, ако се отнесе до това, което е казано за „твърде подозрителната стойност на „несериозното“ (с. 387; с. 44) и до всичко, което формира контекста му. Не става дума само да се припомнят прекомерните трудности, каквито може да има *действително* при изолирането на идеалната чистота от „буквалната сериозност“. Тази трудност Джон Р. Сърл добре познава. Затруднителните, бих казал нескончаеми, предпазни мерки, които той трябва да вземе по този повод, например в *Speech Acts*, свидетелстват достатъчно за това. Не, най-напред не става дума за структурната невъзможност и за нелегитимността на такава „идеализация“, била тя методологическа и предварителна. Като се казва „идеализация“, като на моите читатели се налага тази конвенция, да цитират нещо друго освен *Sec*, сред записките, които носят, наред с други неща, „моите“ собствени подписи, но аз никога не съм си забранявал да цитирам Джон Р. Сърл, съподписващ, ръководител и ограничен отговорник на *Reply*. В един жест, чиято строгост и логика изглеждат изцяло класически, съзвучни с изискванията, на които философията винаги е искала да отговори, от Платон до Русо, от Кант до Хусерл, Сърл признава необходимостта от една „идеализация на анализирания концепт“ в момента, когато той се заема да дефинира „структурата на илокутивните актове“ (глава 3⁷). Пред „хлабавостта на концептите“, които подтикват към „отхвърляне на самия проект на философския анализ“, той реагира, както винаги са го правили, привидно, големите философи на традицията (но Остин никога не го е правил). Той разглежда тази „хлабавост“ като неприсъща, същностно инцидентна и редуцируема. И той пише (аз подчертавам):

⁷ John R. Searle, *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*, London, Cambridge University Press, 1969, с. 73-76.

... по-скоро би трябвало да се заключи, че някои форми на анализ, и по-специално анализът, който откроява необходимите и достатъчни условия, вероятно предполага, в различни степени, някаква *идеализация на анализирания концерт*. В настоящия случай, нашият анализ ще се отнася до това, което формира *центъра* на концепта обещание. *Тук няма да се занимавам с маргинални случаи, с гранични случаи, нито със случаи, които имат някакви дефекти* (...) Освен това, в този анализ, ще се задоволя да дискутирам обещания, които са *ясно експлицитни* и ще оставя настрана тези, които са осъществени със средствата на елиптически похвати, недомлъвки, метафори и т.н. (...) С една дума, ще се занимавам само с *простия и идеален* случай на обещанието. Този метод, който се състои в конструирането на идеален модел, е аналогичен на начина, по който *повечето* науки конструират теория; вж. конструирането на икономическите модели, на описанията на слънчевата система, където планетите са разглеждани като точки. Без абстракция и без идеализация не е възможна систематизация. (...) Искам да дам списък на условията за извършването на даден илокутивен акт, без да се споменава в тези условия за факта, че един илокутивен акт а бил осъществен (...) (с. 96–97)

И малко по-надолу, в една озаглавена под-част:

1. *Нормалните условия за начало и край са изпълнени.*

Термините „начало“ и „край“ позволяват да се покрие обширна и неопределена област на условията, при които всяка форма на лингвистична комуникация, стига тя да е точна и буквална*, е станала възможна. (...) Двамата термина предполагат например, че читателят и слушателят познават въпросния език, и двамата си дават сметка какво правят, нищо не им пречи физически да комуникират, било то глухота, афазия или ларингит; те не се готвят да играят роля или да си разправят шеги и т.н. Трябва да се отбележи, че това условие изключва едновременно пречките пред комуникацията като глухотата и паразитните форми на комуникация като шегуването или играенето на роля в театър.

*Противопоставям „точните“ употреби на играенето на роля в театъра, езиковото обучение, рецитирането на стихотворение, упражненията по произношение и т.н. и противопоставям „буквалното“ на метафоричното, ироничното и т.н. (с. 97–98)

Този дълъг цитат не би бил ненужен, ако изяснява логиката на *Reply* и най-вече тази фраза: *But of course in serious literal speech the sentences are precisely the realizations of the intentions*. И същевременно, ако той изяснява прочита, който правя. Най-напред откривам потвърждение, че е необходимо да се прибегне не само до критерия на интенцията (отговорна и произволна, самосъзнателна), за да се дефинира „сериозното“ и „буквалното“ – това, което се разбира от само себе си и което Сърл, вярвам, не отрича – но най-вече, тази интенция трябва *според него* да бъде „зад“ феноменалното изказване („видимите“ или „слухови“ знаци и целостта на фоно-лингвистичния факт): никакъв *вътрешен* критерий на това феноменално изказване не може в действителност да разграничи едно изказване, когато то е сериозно, от същото изказване, когато то не е сериозно. Единствено интенцията тук има значение и тя не се

бърка с „реализацията“. Извън интенцията, която я одухотворява, нищо не отличава едно сериозно или искрено обещание от същото несериозно или неискрено „обещание“. Това е валидно и за другите опозиции. Но вече изтъкнах по-горе този пункт, ще го открием отново и не това ме интересува най-много в момента. Това, което ме интересува, е „центърът“ на тази голяма теоретическа перспектива. Преди малко видяхме: изолирането на *serious literal speech* тогава предполага цяла система от теоретико-методологически идеализации и изключвания. На този тип проект, чиято класическа и дълбоко философска необходимост, признавам, не бих противопоставил на фактическите трудности, на лабиринтите на емпирията или безкрайността на анализа. Емпирическите трудности пред изолирането на този идеален остатък действително не противоречат на юридико-теоретическия процес, който трябва да приключи със същностна дефиниция. И ако иска да знае какви примерно са условията, за да може едно обещание да бъде обещание, в края на краищата няма значение, че *фактически* никога не е имало обещание или че никога не престава да се търси такова, което да отговори с цялата си точност и чистота на тези изисквания. Действително, няма значение, доколкото се противопоставят класически фактът и същността (или правото). Във всеки случай, нещата ще станат още по-сложни след като обектът, наречен *speech act* (и самият проект на теорията на *speech acts* във версията на Остин), ще направят тези опозиции невалидни. Няма да възразя и срещу всички видове аргументи върху (третираните като саморазбиращи се) концепти, които действат под имената „неточен“, „метафоричен“, „ироничен“ и т.н. Не, ще отида право в „центъра“ (тъй като ще бъде проверено още веднъж, „центърът“ винаги интересува Сърл), в центъра на правовия въпрос. За момента ще се огранича с два аргумента.

Първо, в името на една *аналогия*, както подчертах в цитата си, Сърл обосновава идеализиращия метод в теорията на *speech acts*, когато говори за структурата на илокутивните актове. Той си позволява аналогия с конструирането на моделите в „повечето“ науки. Да преминем към факта, че този фундаментален теоретически протокол, който дефинира и отграничава всяко начинание, този метаезик върху различните теоретически езици вече съдържа плахо (неточно, ако щете) прибъгване към една прилика, по-точно към една небуквална фигура. Да преминем също към огромния проблем на конструирането на „моделите“ в науките, *различните* науки, в различни моменти от тяхната история. На това място да се говори за „повечето“ науки в такова отношение е странна приблизителност и неяснота. Но това твърде дълго време

ще ни задържи. Да разгледаме само една *принципна* граница на тази аналогия: за разлика от *всички* други науки, теорията на *speech acts* има за *обект*, нека да припомним, *speech acts*. Или казано по друг начин – езика, така наречения обикновен език, в така наречените естествени езици, което никак не улеснява, а по същество ограничава процеса на абстрахиране и идеализация, който е винаги неподлежащият на формализация и идеализация остатък от теорията на езика. Теоретическите изказвания са *speech acts*. Както и да се разглежда този *factum* – като предимство или ограничение на теорията на *speech acts*, той разрушава стойността на (стриктната) аналогия между теорията на *speech acts* и която и да е друга теория. Не само аналогията между хетерогенни по същество теории не е стриктно легитимна, но изказването, което полага, предлага, предполага, изтъква една аналогия, накрая *препраща* към едно аналогично или метафорично изказване, дори и да не е аналогично на себе си. В термините на Сърл, то *накрая* се опира върху метафоричното или ироничното, върху не-буквалното. Обезпокоително е за изказване, което твърди, че *основава цялата методология* (абстракция, идеализация, систематизация и т.н.) на теорията на *speech acts*.

Този аргумент по принцип засяга една структурна *граница*. (Между другото съм изненадан, че Сърл отделя „граничните случаи“. Въпреки това, за всяко схващане на условията по същество, те са най-сигурните и най-решаващите показатели. В този пункт Сърл най-малкото не следва традицията, но като не оспорва генералната логика на традиционния подход, той вижда само лека некохерентност с емпирицистки облик.) Този аргумент върху структурната граница е от същия тип като *set* аргумента отпреди малко. Ето сега от един друг тип.

Второ. Итерабилността на маркера не оставя непокътната никоя от философските опозиции, които насочват идеализиращата абстракция (например сериозно/ несериозно, буквално/ метафорично или иронично, собствено/ паразитно, точно/ неточно и т.н.) Итерабилността разрушава *a priori* линейната граница, която би минала между тези противопоставени стойности, тя я „изопачава“, ако щете, заразява я или паразитира върху нея, доколкото е граница. Забележителното на маркера е включването на маргиналията в маркера. Линията на маргиналията тогава никога не е стриктно определима, тя никога не е чиста и проста. Маркерът е ремаркируем, доколкото той „е“ също своята маргиналия. (Тази структура е анализирана в *Sec* и в контекста ѝ например, но не само в изследванията, събрани под заглавието

Маргиналии, и в други, които работят „маргинално“ още от началото си [*Tympan, La double séance, Glas* и т.н.] Дори тя *само да заплашва* с едно винаги възможно паразитиране, тази заплаха е вписана *a priori* в границата ѝ. Тя разделя линията и единството ѝ *at once*. И освен това защо (за кого?) тази възможност се явява като заплаха, само като „негативен“ риск, като „несполука“? Навярно един маркер, маркиран с така наречената „позитивна“ („сериозна“, „буквална“ и т.н.) стойност, след като е итерабилен, може да бъде мимикиран, цитиран, трансформиран в „упражнение“ или в „литература“, в „лъжа“, казано с други думи – да носи в себе си другото, „негативния“ си двойник. Но точно заради това, итерабилността е и условието за така наречените „позитивни“ стойности. Просто това условие за възможност е структурно разделено или „оразличаващо отлагащо“ [*différente*].

Но тогава, ще се каже, тази структура на итерабилността, толкова неподдаваща се на редуциране, толкова обща (*iterability looms large in both of these arguments* [„итерабилността присъства силно и в двата аргумента“], изглежда, че Сарл съжалява: но такъв е случаят на всяка универсална и необходима структура), не е ли тя засегната от идеализация, абстракция, симплификация, пурификация? Не позволява ли тя една *цялостна* систематизация, попадаща така под удара на предходното възражение? Ще кажа, не: уникалният характер на структурата на итерабилността, по-скоро, на тази верига, защото към итерабилността може да се присъединят всякакъв вид придагъци (като оразличаващо отлагане [*différance*], графема, следа и т.н.), чрез преноса на идентичност *и* разлика, повторение *и* промяна и т.н., прави възможен *проекта* на идеализацията, но *тя самата* не се поддава на никаква чиста, проста и идеализируема концептуализация. Няма процес или проект на идеализация без итерабилност, но няма и възможна идеализация *на* итерабилността. Последната съдържа вътрешна и нечиста граница, която пречи да се идентифицира, да се събере в себе си или до себе си, да се присвои отново, както тя забранява повторното присвояване на това, чиято итерация подхваща.

Но тогава, също ще се каже, в тези условия никаква научна или философска теория на *speech acts* не би била възможна – сериозно, точно, просто възможна. Това е, разбира се, въпросът. Това е, разбира се, действително предложеното внушение, поне ако продължава позоваването на традиционния модел на теорията. И разбира се,

защото аз съм съгласен за това със Сарл, тук няма „сблъсък“ между две *prominent philosophical traditions*, но между традицията и нейното друго. Това не предполага, че всяка „теоретизация“ е невъзможна. Това сериозно о-граничава само една теоретизация, която би искала тотално да *инкорпорира* обекта си и не би могла да го направи по друг освен по *ограничен* начин. С други думи, нейният обект е примерно йерархията на противопоставените стойности. Защото не може да бъде отречено, тези противопоставяния на стойности са йерархии, те са поставени и повторени като йерархии от самата теория, която твърди, че анализира напълно неутрално простата им възможност. Знам добре, че теоретикът на *speech acts* не съветва като моралист например да се предпочита сериозното пред несериозното, нито собственото пред паразитното. Най-малкото в обикновения език на не-теорията. Но дори преди хипотезата за такава неутралност, опозицията сериозно/ несериозно (саркастично и т.н., но има и още разновидности на несериозното), буквално/ метафорично, иронично и т.н., не може да стане обект на класически и стриктно точен, „сериозен“ анализ, без един от тези термини, сериозно или буквално, или стриктно, да направлява стойността на самия теоретически дискурс. Самият той така се оказва включен като участваща страна и позиция в самия обект, който твърди, че анализира. Той вече не е неутрален, йерархията го детерминира, преди той да я детерминира. Теоретичен дискурс от този (класически, традиционен) тип трябва действително да се стреми по принцип да произведе сериозни, буквални, стриктни и т.н. *speech acts* – това е в етиката и в телеологията му. За да се измъкне от традиционната дефиниция, теорията на *speech acts* трябва (теоретически и практически) да изисква за собствените си *speech acts* правото да не бъдат сериозни и т.н., а не просто да бъдат сериозни, стриктни, буквални. Правила ли го е досега? Дали това ми се е изплъзнало? Сериозно, не мога да го изключа. Ала тук сериозен ли съм?

Не е достатъчно да се каже, че тези опозиции са наследени, докритически, догматически употребени философеми, нито че йерархизиращата черта, която отнася една стойност към друга, е винаги вече прекъсната, без чистота, нито точност. Трябва да се добави: поетата от една класическа теория необходимост да се подчини на нормативността, на йерархията, която претендира, че анализира, лишава тази теория от това, което тя претендира: сериозното, научността, истината, философската стойност и т.н. Тъй като *speech acts* моделът на актуалната теория на *speech acts* иска да е сериозен, той превръща в норма една част от своя обект и следователно не е неутрален.

Не е научен, не може да бъде взиман насериозно. Драмата на това семейство теоретици е: ако те, на всяка цена, искат да произведат сериозни изказвания, те няма как да бъдат взимани насериозно. На тях се пада да сграбчат тази възможност или да трансформират тази несполука в наслаждение [*jouissance*]. Например, да обявят: всичко, което ние казахме-написахме-направихме дотук, не беше сериозно, стриктно е, но е и (малко) иронично, паразитно, метафорично, цитатно, тайно, фиктивно, литературно, лъжливо и т.н. Каква сила ще спечелят! Ала ще поемат ли този риск? Трябва ли да бъде поет вместо тях? Защо не?

Sec не направи ли това? В момента, когато възражението му се опира върху това, което се случва в *serious literal speech*, Сарл би могъл да предвиди, че никоя от тези стойности не се разбира от само себе си в такава дискусия. Би трябвало да го предвиди, още повече, че той разглежда *Sec* като част от контекста на дискусията за *Sec*. Трябваше да го предвиди, като прочете какво е казано там за „много подозрителната стойност на несериозното“ (вече цитирано), но също и пункт 1. от въведението: „... стойността на *буквалния смисъл* [преведен като *literal meaning*] изглежда по-проблематична от всякога.“. Не се налага да се познават или приемат заключенията на други работи по тази тема, но трябва да се държи сметка за факта, че в този контекст, в *Sec*, понятието за „буквалност“ или „сериозност“ е поставено като проблематично. Проблематичната характеристика, участваща в предпоставките на *Sec*, може ли легитимно, „сериозно“ да бъде противопоставена догматически на това, което тук трябва да подложи под въпрос?

Да се върнем към отпразнатата ни точка. Тогава не е случайно, че Сарл толкова усърдно търси „имплицитното“, щом не е открил нищо експлицитно, за да поддържа странното твърдение, според което *Sec* се позовава на *something behind the utterances, some inner pictures animating the visible signs*. Това означава, че да не се вярва на „интенции“ или на *inner pictures* зад изказванията, не означава, обратно, да се вярва на простата саморавностойност на изказването или, за да се прибегне към понятия, които са само на Сарл, на простата равностойност между „интенцията и изразяването ѝ“ в едно идеално изказване, което ще е „осъществяване“ на интенцията, най-малкото ще напомня, че разпукването, за което стана дума по-горе, не се намесва първо между една „интенция“ и едно „изразяване“, а вече винаги като ефект на итерабилността, във вътрешността на всяка от така поставените инстанции. Вярвам, че е още по-сложно, но тук трябва да се ограничим с най-голямата близост до *Reply* и кода му.

Това ме води към втората „илюзия“, този път диагностицирана от Сарл като „експлицитна“: според *Sec intentions must all be conscious* [„всички интенции трябва да бъдат съзнавани“]. Пред тази фраза, трябва да призная, отворих широко очи. Сънувам ли? Неправилно ли прочетох? Лош превод? Дали текстът изведнъж става ироничен, както преди малко пожелах? Ще стане ли дебатът още по-смешен? Ето че един или дори множество патентовани теоретици на *speech acts* ще ни напомнят строго за съществуването на безсъзнаваното! И аз, като следствие от това хващане натясно [*contre-pied*], се оказвам в лагера на тези, които не вярват достатъчно в безсъзнаваното! Винаги се наслаждавам пред спектакъла на самото хващане натясно, дори и да губя. Уви! Наслаждението няма да продължи. Не знам как Сам Уебър ще преведе „*contre-pied*“⁸. В негова чест уточнявам, че го разбирам най-напред, още от юношеството си, във футболен код: хитро действие, за да се изненада противникът, поел в друга посока. Но Литре⁹ дава това, което може да се използва, както си искаме: „1. Ловен термин. Път, по който животното вече е минало, а кучетата, заблуждавайки се, тръгват по него вместо по пътя, по който животното продължава. Да се следва *contre-pied*, означава да се следва дирята наобратно. 2. Фиг. Обратното на едно нещо. „Хората разбират наобратно завещанието.“ Лафонтен.“

Да се твърди, че за *Sec* всички интенции са съзнавани, означава да се прочете наобратно [*contre-pied*] (в смисъла на Литре); защото там не просто е казано, че *всички* интенции не са съзнавани. Казано е, че *никоя* „интенция“ *не* може да е отначало докрай съзнавана, напълно и актуално самоприсъстваща. Както казва Остин в *Three Ways of Spilling Ink: the only general rule is that the illumination [shed by intention] is always limited, and that in several ways* [„единственото общо правило е, че светлината (разпръснатата интенционално – б. авт.) винаги е *ограничена*¹⁰, и то по много начини.“]

По-систематично, начинанието на *Sec* в принципа си е предназначено да покаже „структурната безсъзнателност“ (с. 389, с. 46), която изглежда чужда, ако ли не неприемлива за теорията на *speech acts*, в сегашната ѝ аксиоматика. Последната дори изглежда конструирана, за да държи на разстояние хипотезата за такова Безсъзнавано като Велик Паразит. Тук говоря накратко, обобщено, но прямо и без двусмислия за Безсъзнаваното, за което става дума в психоанализата, за това, което все още носи това

⁸ Преводът на Сам Уебър е *flat-foot*. Вж. Jacques Derrida, *Limited Inc*, Northwestern University Press: 1988, с. 73. – Б. пр.

⁹ Става дума за Речника на френския език, чийто автор е френският лексикограф Емил Литре (1801-1881). – Б. пр.

¹⁰ В примера на Остин е имана предвид светлината от миньорска лампа – вж. J. L. Austin, *Philosophical Papers*, Oxford University Press: 1970 (second edition), с. 284. – Б. пр.

име, в съотнасянето му с графематичното изобщо, а в частност със *speech act*, а не за тази или онази безсъзнателност като склад на имплицитна или потенциална съзнателност, на тази странична виртуалност, която Сарл изглежда иска да отдаде. Облогът на подхванатия от *Sec* дебат се вмести тук и има етико-политически обхват, върху който несъмнено ще се върнем. Всеки път, когато става въпрос за „етическия и телеологически дискурс на съзнанието“ (пак там), облогът е следният: да се покаже (и разбие) сигурната ключалка, която във *вътрешността на системата*, отвътре на доминиращия модел, върху който се регулира настоящата теория за т. нар. *speech acts*, в най-кохерентното си и дори най-плодотворното си философско стиковане, осъжда безсъзнателното, както се осъжда достъпът до забранено място. Като заключва или като запечатва; тук като забранява да се *взема насериозно* Безсъзнаваното, което все още се нарича Безсъзнавано; да се взема насериозно, така да се каже, и до способността му за *Witz* [немски, остроумие, шега – б. пр.]. Не само Безсъзнаваното като големия Паразит на всеки идеален модел на *speech act* (прост, сериозен, буквален, стриктен и т.н.), но Безсъзнаваното като паразит, който проваля, паразитирайки концепта за паразит, такъв, какъвто се практикува в препоръчаната от Остин или Сърл теоретическа стратегия. Такава бе целта на *Sec*. Там става въпрос за една връзка между интенция и съзнание, но само за връзка, за която Остин отрежда, че е задължително да бъде запазена, а точно това е критикувано от *Sec*. Кой ще бъде накаран да вярва, че Остин държи сметка за *това Безсъзнавано* в анализа на *speech acts*? И кой ще бъде накаран да вярва, че тук Сърл прави това, което Остин не прави? За да се ограничи анализа на идеалната структура на илокутивните актове и на вече цитирания пасаж от *Speech Acts*, припомням, че сред всички условия на един „стриктен и буквален“ *speech act*, тук – обещанието, най-малкото бе това: изключването на всички „паразити“ и необходимостта за говорещия и слушащия да „си дадат сметка за това, което правят“. И в самия *Reply* това условие е преповторено в момента, когато Сарл, без да съумее да убеди никого, твърди, че държи сметка за някаква безсъзнателност. Това, което той изтъква, в действителност е само една потенциална, ограничена съзнателност, която още не е станала тематизирана самосъзнателност. И най-вече, тогава той припомня, че не бива да се „отделят“ (но кой го прави?) *conscious states*, от една страна, от операциите на писане и говорене, от друга. Аз подчертавам: *This illusion [implicit] is related to the second, which is that intentions must all be conscious. But in fact rather few of one's intentions are ever brought to consciousness as intentions. Speaking and writing are indeed conscious intentional activities, but the intentional aspect of illocutionary acts does*

not imply that there is a separate set of conscious states apart from simply writing and speaking (с. 202). [„Тази [имплицитна] илюзия е свързана с втората, която е, че всички интенции трябва да бъдат съзнавани. Само че всъщност много малко от интенциите на човек изобщо достигат до съзнанието като интенции. *Говоренето и писането наистина са съзнателни* интенционални дейности, но интенционалният аспект на илокутивните актове не имплицира отделно множество от съзнателни състояния, отделни от простото писане и говорене.“]. По-добре не може да се каже, че писането и говоренето се схващат като отначало докрай и структурно съзнавани. Колкото до „структурната безсъзнателност“, която *Sec* предлага, тя трябва най-малкото да *ситуира* възможността за артикулиране на една обща графематика върху една аксиоматика, която не се ограничава до „психология“ или „феноменология“ на съзнанието, но до това, което за момента примерно се нарича Безсъзнавано. Защото това Безсъзнавано е абсолютно изключено от аксиоматиката (която е също аксиология) на настоящата теория на *speech acts*, в частност тази, която е формулирана от Сърл. Само един пример: да предположим, че обещавам сериозно на Сарл да критикувам непримиримо всяка от неговите тези. Ако се позовавам на *Speech Acts* (глава 3, фр. прев., с. 99), такова обещание няма смисъл. То е *заплаха*, а има „същностна разлика между обещанието от една страна, и заплахата – от друга“. В какво се състои тази същностна и отгук непреодолима разлика? В това, че „обещанието се състои в това, че обвързва с извършването на нещо за някого, а не на някого¹¹. Едно обещание ще бъде неправилно, ако осъществяването на обещаното, тъй като едно обещание, за да е безупречно, трябва да бъде предвидено като обещание от говорещия, а не като заплаха или като уверение (...); този, на когото се обещава нещо, пожелава (нуждае се или желае) то да се осъществи, а от друга страна, този, който обещава, *има съзнание* за това пожелание (за тази нужда или желание)“. (Аз подчертавам. – Б. авт.) Това описание изключва всеки окончателен критерий освен откритото, детерминиращо и детерминирано съзнание за въвлечените интенции, желания и нужди. Точното разграничаване между обещание и заплаха е на тази цена. Но какво ще се случи, ако обещавайки на Сарл да го критикувам, изпреваря това, което неговото Безсъзнавано желае по анализиранияте причини и се стреми да предизвика? Моето „обещание“ ще бъде ли обещание или заплаха? Може би Сърл ще отговори, че бидейки съзнавано, то е заплаха за Сарл, а

¹¹ Тук трябва да се добави следното изречение, пропуснато във френския превод: „Но една заплаха се състои в това да обвърже с извършването на нещо на някого, а не за някого.“ (Бележка на Самюел Уебър.)

като безсъзнавано, е обещание. Тогава ще има два *speech acts* в едно и също изказване. Как това е възможно? А ако желанието е било Сарл да бъде заплашен? А ако всичко, което се прави, за да се достави удоволствие или да се откликне на едно желание, всичко, което е обещано да бъде дадено, е било структурно амбивалентно, ако подаръкът е бил винаги отровен (*gift/ Gift*), по такъв начин, че никаква *проста* логика (желание/ нежелание, например) не би могла да даде решение за значението? А щом сега като говорещ не мога да *знам* (да си „дам сметка“, „да мисля“, или „да знам“, казва *Speech Acts*), какво желае Сарл, съзнателно или безсъзнателно, като говорещ не бих могъл да обеща *или* да заплаша с критикуване? Каква е единствеността или идентичността на говорещия? Отговорен ли е той за *speech acts*, които му диктува безсъзнаваното му? Защото и моето безсъзнавано може да иска да достави удоволствие на Сарл, тъй като той иска да бъде критикуван, да го затрудни, като не го критикува, да му достави удоволствие, като не го критикува и да го затрудни, като го критикува, да му обещае заплахата или да го заплаши с обещание, да се подложи и на критика, като изпитва удоволствие да говори *obviously false* неща, да се наслаждава на слабостта си или да обича над всичко излагането и т.н. Всичко това накратко предполага, че е достатъчно в кошарата на *speech acts* да бъдат вкарани няколко вълка от типа на „неразрешимостта“ (на *pharmakon*, на *Gift*, на придайка, на химена) или от типа на безсъзнаваното (безсъзнателното желание може бъде изпитано като страдание, пише в „Отвъд принципа на удоволствието“), от типа „първичен мазохизъм“ и т.н., за да не може пастирът да преброи овцете си: вече не се знае, къде е идентичността на „говорещия“ или на „слушания“ (видимо идентифициран със съзнателния аз), къде е идентичността на една интенция (желание или нежелание, любов или омраза, удоволствие или страдание) или на едно следствие (удоволствие или неудоволствие, сгода или несгода и т.н.). Ето друга причина, заради която, в „произхода“ на всеки *speech act*, на (повече или по-малко) анонимните дружества с ограничена отговорност, има множество инстанции, ако не на „субекти“, на изложени на голямо паразитиране значения, толкова феномени на „съзнателния аз“ на говорещия и на слушания (последни инстанции на теорията на *speech acts*), които тя е неспособна да инкорпорира като такива и честно казано – прави всичко, за да изключи. Без никога да успее, тъй като инкорпорирането в термините на „психоанализата“ трябва, в защитното тяло на субекта, да направи място „в него“ на това, което то изключва. Как в сегашното си състояние теорията на *speech acts* би могла да отчете едно такова инкорпориране, което все пак има същностни ефекти върху езика? Тази теория толкова опростено

борави с разграничението и изключването, толкова опростено и толкова еднозначно! В края на цитирания току-що пасаж върху условията на обещанието *в собствен смисъл* може да се прочете: „Мисля, че по-елегантно и по-точно формулиране на това условие вероятно ще изисква въвеждане на техническа терминология, идваща например от областта на икономиката.“ Може би. Но икономиката – дори *welfare economics*, както уточнява Сърл, – не е област сред другите, нито е вече призната област със свои закони. Една икономика, която отчита ефектите на итерабилността, доколкото те биха били неотделими от една икономия на (това, което все още се нарича) Безсъзнавано и на една графематика на неразрешимостите, една икономика, която поставя под въпрос цялата традиционна философия на собственото и законите на *oikos*, една такава икономика няма да набави по-елегантна техническа терминология на сегашната теория на *speech acts*. Тя би предизвикала обща преработка.

Може би Сарл ще каже, че аз съм изследвал тук всякакъв вид контекстуални променливи или възможното изопачаване на обещанието. Нищо от това, тогава би казал той, не противоречи на следното предположение: ако едно (чисто, стриктно, сериозно, еднозначно) обещание трябва да се случи (и дори, ако никога не се случи), то трябва да обвърже един съзнателен говорещ по отношение на един съзнателен слушач, желаещ това, което му е обещано. Такова предположение, в самата бедност на логическия си скелет, ще бъде неатакуемо; то ще е въввлечено в семантико-аксиоматичния анализ на концепта за обещание. Нека го приемем. Тогава трябва да се приеме също, че цялата тази идеализираща машинария включва („логически“, би казал Сарл) и засяга само инстанции на говорещия и на слушания, доколкото са „съзнателен аз“, както и еднозначността на етико-телеологичните стойности в езика. В тази степен, в степента на твърде *ограничените* и обосновани феномени, кохерентността на предположението няма ли да бъде неатакуема? Тя ще принадлежи на великата традиция на Кант и Хусерл. Нещастие то е, че тези „феномени“ не са феномени: те никога не се проявяват като такива. И в действителност „съзнателният аз“, колкото и да е ограничен, дори не може да бъде идеално изолиран в чистата му идентичност: по причините, които изрекох по-горе и които се дължат на една итерабилност, която (дори идеално) разрушава идентичността, която прави възможна. (Тук препращам към края на втората част на *Sec* върху „етическия и телеологически дискурс на съзнанието“ и върху „ефектите“ на *speech act*.) То води до следното: хипотезата на *възможност 1*, която още ни занимава (*the author says what he means*), дори не може да бъде идеално формулирана. Освен в наслова на една „фикция“, за

която няма да може да се каже дали е сериозна, или не, външна или не за полета на другите видове фикция (в частност литературата), но която сигурно води до следния въпрос: в какво традиционният философски дискурс и особено този на теорията на *speech acts*, зависи от фикцията? Може ли той да поеме собствената си отговорност на фиктивен дискурс, да се постави като такъв и как? Но аз не вярвам, че последният концепт за фикция е много съвместим с тематизирането на фикцията от Сърл. Сега да минем към *възможност 2*, винаги във вътрешността на *Първата фаза*.

s

Втора възможност. Досега то бе изключено като инцидент: „изопачаване“, дума, която трябва да се чуе, ще ни каже Сарл малко по-нататък по повод на „паразитното“, на „несериозното“, на „празнота“ и т.н., без пейоративна конотация, или дори без стойностно съждение, без етическа или аксиологическа импликация изобщо. Тогава да приемем (*concesso non dato*, защото винаги е трудно пред дума като „изопачаване“), че квалификацията на *corrupt* не предполага никакво остойностяване от този тип, и да прочетем: *To the extent that the author says what he means the text is the expression of his intentions. It is always possible that he may not have said what he meant or that the text may have become corrupt in some way; but exactly parallel considerations apply to spoken discourse. The situation as regards intentionality is exactly the same for the written word as it is for the spoken...*¹² (с. 202).

Няма да се връщам към тази „успоредност“ или към тази равностойност (*exactly parallel, exactly the same*). Още веднъж той „отново се прилага“ като аргумент *na-Sec*. Той е нервът на демонстрацията в *Sec* и е подвеждащо за това да му се възразява. Колкото до неравностойността на *meaning and saying* и на така нареченото „изопачаване“ на текста, след като е признато за „винаги възможно“ (*it is always possible*), тяхното изключване, дори и да е представено като временно и методологическо или теоретическо, е самият обект на предложената от *Sec* критика. Едно „винаги възможно“ изопачаване не може да е външно събитие, сполетяващо първичната и чиста структура, прочистена от това, което по този начин се случва. Необходимо е така наречената „идеална“ структура да бъде такава, че изопачаването

¹² „Доколкото авторът казва каквото има предвид, текстът е изразът на неговите интенции. Винаги е възможно да не е казал, каквото има предвид, или текстът да е бил по някакъв начин изопачен; но точно същите съображения важат и за устната реч. По отношение на интенционалността ситуацията при писменото и при устното слово е съвсем еднаква...“

да е „винаги възможно“. Тази *възможност* е част от *необходимите* черти на така наречената идеална структура. Тогава („идеалното“) описание на тази структура трябва да включва, а не да изключва тази възможност, да я включва, а не само да я „инкорпорира“ (в психоаналитичния смисъл, с други думи, като я запазва в себе си, изключена като чуждото, неасимилируемо, отхвърлено тяло: това се случва при Остин и Сърл, когато те говорят за „негативните ефекти: изопачаване, *infelicities*, паразити и т.н.). В описанието, в *това, което* то описва, но също в практическия дискурс и в *писането* на това *описващо* описание трябва да се включи не само фактическата реалност на изопачаването и на отклонението, но и *изопачаемостта* (на която най-добре повече да не се дава това име, което изобщо предполага патологично дисфункциониране, дегенериране или една етико-политическа недостатъчност) и на *разединимостта*, толкова черти, свързани с *итерабилността*, която *Sec* предлага да се вземе под внимание. Това не може да стане, освен ако „-билността“ (а не на лабилността) се признае още от *подхващането* си, ако тя още в „произхода“ си е подхваната от *итерабилността*.

2. *Втора фаза*. Както Сарл разработва в няколко реда това, което той вярва, че му е позволено да изключи под наслова на изопачаване и отклонение, така той посвещава само осем реда на контекстуалните разновидности (*When we come to the question of context...*, с. 202, след като ги е изключил през дългото проучване на възможности 1 и 2. Ще кажем ли, че дезинтересирането от контекстуалните ефекти бележи изопачаване или дегенериране в приемствеността на Остин или едно отклонение спрямо интенциите на Остин, от това, което той е искал да каже? Не, тъй като това, което Остин казва и прави, бе доста двусмислено в своята итерабилност, за да разреши *също* това изключване. Ако има предпочитание към тази дума и това извеждане, би трябвало да се каже, че изопачаемостта също е част от наследството и неговата легитимация.

Когато Сарл достига до контекста, то е, за да каже неща, които биха били просто тривиални, ако не бяха най-напред оспорими. Действително, може да се каже, според контекста, точно обратното на това, което е изтъкнато в тези няколко реда, които започвам да цитирам, като подчертавам някои думи: *When we come to the question of context, as Derrida is aware, the situation really is quite different for writing than it is for speech. In speech one can invoke all sorts of features of the context which are not possible to use in writing intended for absent receivers, without explicitly representing these features in*

the text. That is why verbatim transcripts of conversations are so hard to interpret. In conversation a great deal can be communicated without being made explicit in the sentence uttered (с. 202–3)¹³.

Като вярвам, че в общи линии вече говорих по този пункт, само добавям няколко бележки върху този параграф.

1. Как един теоретик на *speech acts* може да превърне контекстуалния критерий във вторичен критерий, или най-малкото в критерий, чието взимане предвид може да се изключи или да се забави без щети? Или контекстуалната разлика променя всичко на всичко, защото тя детерминира *отвътре* това, което детерминира: тогава не може да бъде поставена в скоби, дори и временно. Или тя оставя нещо непокътнато и това означава, че нещо може винаги да се освободи от контекста, наречен „първичен“, за да се изнесе или да се присади другаде, като продължава да функционира по един или друг начин и така потвърждава „графематичната“ теза на *Sec*. За да не бъде това *или/или* алтернатива или непреодолимо логическо противоречие, трябва да се разработи наново стойността на контекста, като се изхожда от нова логика, от една графематика на итерабилността. Това ново разработване не ми изглежда възможно според теоретичната аксиоматика на Остин и Сърл. Именно него *Sec* се опитва да започне. Там може да се пречете, цитирам отново: „Всеки знак, като малка или голяма единица, лингвистичен или нелингвистичен, писмен или говорим (в общоприетия смисъл на тази опозиция), може (...) да бъде изтръгнат от всеки даден контекст, да поражда до безкрайност нови контексти абсолютно и ненаситно. Това не предполага, че маркерът има стойност извън контекста, а напротив, че съществуват само контексти без никакъв център на абсолютно закотвяне“ (с. 381; с. 36). Възползвам се от този цитат, за да призная, че думата „поражда“ не е достатъчно точна. Тя може, в един недостатъчно експлицитен контекст, да фалшифицира, да “изопачи“ (!) доминиращия замисъл на *Sec*. За да е по-точно, трябваше да кажа знакът „поражда“ и се вписва или е вписан в нови контексти. Защото един контекст никога не се създава *ex nihilo*; никой маркер не може да го създаде или да го породи сам-самичък, още по-малко абсолютно да доминира

¹³ „Що се отнася до въпроса за *контекста*, както Дерида знае, ситуацията е доста различна при писмеността и при речта. При речта може да се обръщаме към всякакви видове черти на контекста, което не е възможно при писането, предназначено за отсъстващи получатели, без експлицитно *да се репрезентират тези черти в текста*. Това е причината дословните транскрипции на разговори да са толкова трудни за интерпретиране. В разговор много неща могат да бъдат *съобщени*, без да са изразявани експлицитно в изказваното изречение.“

своя контекст. Тази граница, тази крайност е условието контекстуалната трансформация да остане винаги открита.

2. Сарл се придържа към тясната дефиниция на писмеността като *транскрибиране* или *възпроизвеждане* на речта. Той се придържа към тази интерпретация на фонетичната писменост, по-точно към модела на азбучната писменост, на *абв*-то на лого-фоноцентризма. Откъдето идва неговият привидно отличителен пример: *verbatim transcripts of conversations...* Точно този модел на писменост е поставен под въпрос в *Sec* (и другаде).

3. Сарл се придържа към дефиницията на текста като *комуникация* и *комуникация на съдържание* (*a great deal can be communicated...*). Точно тази дефиниция на езика е поставена под въпрос в *Sec* (и другаде).

4. Сарл се придържа към дефиницията на текста като *съдържание* на устно изказване, било то непосредствено „налично“ или само транскрибирано (*...representing these features in the text*). Точно тази дефиниция на текста е поставена под въпрос в *Sec* (и другаде).